Міністерство освіти і науки України /
Ministry of Education and Science of Ukraine
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана» /
SHEE "Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman"

СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

STRATEGIC IMPERATIVES OF MODERN MANAGEMENT

Збірник матеріалів / Proceedings

V міжнародної науково-практичної конференції /
V International Scientific and Practical Conference

м. Київ / Kyiv
23-24 квітня 2020 р. / April 23-24, 2020

УДК 005.1
С 83

С 83 Стратегічні імперативи сучасного менеджменту: Зб. Матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції [Електронний ресурс]. – К.: КНЕУ, 2020. 357, [1] с.
ISBN 978-966-926-325-1

Викладено результати новітніх вітчизняних і закордонних досліджень у сфері управління, трансформацій бізнесу та менеджменту на засадах концепції стійкого розвитку, визначено перспективні напрями розвитку науки менеджменту на концептуальному рівні та шляхи розв'язання актуальних проблем управління діяльністю сучасних підприємств.

УДК 005.1

Редакційна колегія:
М. П. Сагайдак, д.е.н., проф. (відп. за випуск); Т. В. Омельяненко, д.е.н., проф.; Т. О. Соболєва, к.е.н., доц.; Н. Г. Голіонко, к.е.н.; І.В. Кубарєва, к.е.н., доц.; Є. В. Прохорова, к.е.н., доц.; Т. І. Решетняк, к.е.н., доц.

Адреса редакційної колегії:
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, кімн. 243

ISBN 978-966-926-325-1

© КНЕУ, 2020

ADULT EDUCATION INSTITUTION IN UKRAINE

Каламан Ольга АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «КОНКУРЕНЦІЇ» В КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВНИХ СТРАТЕГІЧНИХ ЗРУШЕНЬ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ / *Kalaman Olga* ANALYSIS OF THE COMPETITION CONCEPT IN THE CONTEXT OF PROSPECTIVE STRATEGIC SHIFTS OF MODERN ECONOMY 204

Katsitadze N., Tushishvili A. CONTEMPORARY CHALLENGES IN THE DEVELOPMENT OF BUSINESS (MICE) TOURISM 208

Kharaishvili E. INNOVATIONS FOR INCREASING PRODUCTIVITY IN AGRICULTURE AND ENSURING FOOD SECURITY (THE CASE OF GEORGIA*)* 212

Коба В., Пилипенко О., Городецький М. МІСЦЕ КЛІЄНТООРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У СИСТЕМІ МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВА / *Koba V., Pylypenko O., Horodetskyi M.* PLACE OF THE CUSTOMER-ORIENTED APPROACH IN THE ENTERPRISE MARKETING SYSTEM 216

Кобушко Я.В., Тверезовська О.І. АНАЛІЗ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПРОТИДІЇ ВИВЕДЕННЮ КАПІТАЛІВ З УКРАЇНИ / *Kobushko Iana, Tverezovskaya O.I* ANALYSIS OF INSTRUMENTS COUNTERACTION WITHDRAWAL OF CAPITALS FROM UKRAINE 219

Krmpot V., Gajdobranski A. AGRICULTURE AS THE MOTOR OF DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC OF SERBIA 222

Кубиний Н.Ю. ПАРАДОКС И ЕГО ФУНКЦИИ В ИНТЕНЦИАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ / *Kubinii N.* PARADOX AND ITS FUNCTIONS IN THE INTENTIONAL ECONOMY 228

Кубиний В.В., Чекан О.В., Латынин К.И. КОМПЕТЕНЦИИ КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ: ИСТОРИЧЕСКИЙ РАКУРС / *Kubinii V., Chekan I., Latynin K.* COMPETENCE AS A MANAGEMENT TOOL: HISTORICAL ANGLE 232

Lekashvili E.R. FOR THE ELABORATION OF INDUSTRIAL POLICY INFORMATION DATABASE IN GEORIGA 237

Ляховська О. В. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ / *Liahovska O.* AREAS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF STATE STIMULATION OF DAIRY BREEDING DEVELOPMENT IN UKRAINE 240

Лєзіна А.В., Мамішов М. ВАЖЛИВІСТЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА / *Liezina A. V., Mamishov M.* THE IMPORTANCE OF THE COMPETITIVENESS OF THE MODERN ENTERPRISE 243

Маковоз О.С. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА / *Makovoz O.S.* CORPORATE CULTURE AS FACTOR OF STEADY DEVELOPMENT AND 247

6. *Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні. Ніжин, 2011. 24 с.*
7. *Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 23. Ст. 158.*
8. *Господарський Кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, 19-20, 21-22. Ст. 144.*
9. *Швайцер Л. Концепция и эволюция моделей бизнеса. Эковест. Исследовательский центр ИПМ. 2007. № 6 (2). С. 146 – 168.*
10. *Мертенс А. 5 инструментов для развития вашей бизнес-модели. К.: Международная финансовая корпорации (International Finance Corporation), 2011. 64 с.*
11. *Худолій В. Ю., Пономаренко Т. В. Управлінські аспекти забезпечення економічної стійкості підприємств.Причорноморські економічні студії. 2016. № 12 – 1. С. 193 – 197.*

Yuriy Zelenin
Faculty for Economy and Management,
Kiev National Economic University named by Vadym Hetman, Kiev, Ukraine
yuriy.zelenin@gmail.com

KEY DETERMINANTS OF THE FORMATION OF THE BUSINESS-MODEL OF AN ADULT EDUCATION INSTITUTION IN UKRAINE

The article defines the peculiarities of forming a business-model of an adult education institution in vie of the sectoral aspects and the specific functioning of the enterprise of this sphere in Ukraine. It is proved that the use of the proposed key determinants will facilitate the sound development of the business-model of an adult education institution.

Keywords: business-model, adult education institution, value creation network, educational space.

Каламан Ольга
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики, докторант
Одеська національна академія харчових технологій
kalaman.olga@gmail.com

АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «КОНКУРЕНЦІЇ» В КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВНИХ СТРАТЕГІЧНИХ ЗРУШЕНЬ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

В дослідженні проаналізовано основний зміст поняття «конкуренція» у працях видатних вчених економістів. Показана еволюція та основні напрями розвитку наукових шкіл щодо трактування та основного змісту. Зображено на чому сфокусований поведінковий підхід в конкурентній боротьбі з урахуванням цінових характеристик конкуренції.

Ключові слова: конкуренція, конкурентна стратегія, ринок.

Актуальність. Конкуренція є об'єктом уваги як зарубіжних, так і вітчизняних вчених протягом більш ніж двохсотлітнього періоду. Перші згадки конкуренції відомі ще з давніх часів. Відомий в наші дні термін конкуренція походить від німецького слова konkurrenz, що має латинський коріння і складається з двох слів - concurro/concurencia, які можна перевести як зіткнення і злиття. Ці слова використовувалися для того, щоб позначити процеси взаємозв'язку і взаємодії. З точки зору економічної теорії основними підходами до вивчення конкуренції як економічного явища виступають поведінковий, структурний і функціональний підходи.

Завдання. Кожен з підходів властивий одній з економічних концепцій, яка відповідає розвитку економічної думки певного періоду часу, тому доцільним є аналіз

поняття «конкуренції» в контексті перспективних стратегічних зрушень сучасної економіки

Результати дослідження. Поведінковий підхід до розкриття сутності поняття конкуренція характерний для класичної політичної економії. Основними теоретиками цього напряму економічної думки є такі вчені, як А. Сміт і Д. Рікардо, Дж. С. Мілль, К. Маркс і Ф. Енгельс. Відправною точкою становлення і подальшого розвитку поглядів на феномен конкуренції вважається робота засновника політекономічної концепції Адама Сміта «Дослідження про природу і причини багатства народів». Поведінковий підхід до трактування поняття конкуренції А. Сміта ґрунтується на принципі «невидимої руки». Даний принцип полягає в тому, що кожен індивідуум, який переслідує лише свої егоїстичні цілі, як би спрямовується невидимою рукою провидіння в інтересах досягнення найбільшого блага для всіх. Таким чином, конкуренція втілюється у вигляді механізму врегулювання відносин між ринковими агентами і забезпечення функціонування економічних законів. Феномен конкуренції у А. Сміта має позитивні якості, оскільки призводить до більш ефективного розподілу та використання ресурсів [1].

Можна виділити наступні змістовні особливості, які притаманні поняттю конкуренція, на думку А. Сміта:

- ціновий характер - конкуренція нерозривно пов'язана з попитом і пропозицією. Дефіцит товару призводить до конкуренції серед покупців, що супроводжується підвищенням ціни. Надлишок товару призводить до конкуренції серед продавців, що зводиться до зниження ціни. Ціна є основним знаряддям в конкурентній боротьбі;

- рівноважний характер - конкуренція наближає ринок до якоїсь точки рівноваги за допомогою взаємодії попиту і пропозиції. Ця умова зароджує характеристики досконалого конкурентного ринку: рівний і повний доступ усіх учасників ринку до інформації, наявність великої кількості продавців і покупців, з яких кожен учасник окремо не може впливати на ринкову ціну, відсутня продуктова диференціація.

Таким чином, А. Сміт визначає конкуренцію як вільне, загальне суперництво між суб'єктами ринку за найбільш вигідні умови продажу і покупки товарів, що приводить до оптимального розподілу праці і капіталу. Особливість трактування А. Сміта полягає в тому, що конкуренція втілюється у вигляді довгострокової тенденції, переваги якої найбільшою мірою реалізуються в довгостроковому періоді.

Істотний внесок в розширення і доповнення теорії конкуренції зробив послідовник А. Сміта - Д. Рікардо. Будучи продовжувачем ідеї А. Сміта про цінове регулювання ринку за допомогою конкуренції, автор став творцем теоретичної моделі досконалої конкуренції в рамках функціонування ринкової системи в довгостроковому періоді. Особливою умовою функціонування моделі є те, що ціни формуються під впливом попиту та пропозиції в конкурентній боротьбі. В даному підході автор не враховує аспекти державного регулювання ринку, географічних особливостей, а також ступінь його монополізації. Д. Рікардо, будучи прихильником політики економічного лібералізму, зумовив подібне нехтування тим, що в довгостроковому періоді дані аспекти не мають вирішальної ролі в розвитку і формуванні конкурентних відносин [2].

К. Маркс і Ф. Енгельс - одні з останніх представників класичної політичної економії - розглядали теорію конкуренції з точки зору вартісного підходу. На думку авторів, конкуренція виступає засобом забезпечення функціонування механізму щодо перенесення капіталу з однієї галузі в іншу, тим самим встановлюючи середній рівень норми прибутку в економіці. К. Маркс і Ф. Енгельс встановили, що конкуренція охоплює не тільки окремі сегменти ринку, а й цілі галузі, тим самим визначивши масштаби конкурентної боротьби, яка набуває як внутрішньогалузеві, так і міжгалузеві форми [3].

Незважаючи на те, що поведінковий підхід був притаманний в основному представникам класичної політекономії, ряд представників неокласичної течії економічної думки продовжили розвивати цей підхід в своїх навчаннях. Серед таких авторів можна виділити найбільш представницькі фігури зарубіжних вчених, такі як А. Маршалл і М.

Портер. А. Маршалл є засновником неокласичного напряму економічної науки. Автор виділяв досконалу конкуренцію як фундамент ідеальної моделі господарювання, з точки зору якої розглядав діяльність економічних агентів. Застосувавши феномен досконалої конкуренції для обґрунтування дії механізму встановлення рівноваги, він зумів дати його більш повне обґрунтування за допомогою дії законів граничної продуктивності та корисності. Таким чином, Маршалл використовував принципи маржинальної школи економічної думки, представником якої і був, для обґрунтування ідеї досягнення рівноваги, згодом зазначивши її лише як окремий випадок. А. Маршаллу належить ідея нової моделі конкуренції, яка виступила результатом критики досконалої конкуренції, - монополістична конкуренція [4].

М. Портер також є прихильником поведінкового підходу до трактування поняття конкуренція. Відмінною особливістю робіт автора є те, що йому вдалося представити комплексний підхід до розуміння суті феномена як динамічного процесу, а також точно позначити цілі і описати способи ведення конкурентної боротьби. Портер висуває і обґрунтовує концепцію п'яти сил конкуренції:

1. Загроза вторгнення нових конкурентів.
2. Загроза появи товарів-замінників.
3. Економічний потенціал постачальників.
4. Економічний потенціал покупців.
5. Суперництво серед існуючих конкурентів [5].

Концепція «п'яти сил Портера» дозволяє визначити детермінанти, які надають найбільший вплив на господарюючі суб'єкти в умовах ринкової конкуренції. Комплексний підхід реалізується за допомогою залучення до процесу конкурентної боротьби не тільки конкурентів-виробників, а й постачальників і споживачів [5].

Таким чином, поведінковий підхід сфокусований на тому, як економічні суб'єкти реалізують себе в конкурентній боротьбі з урахуванням цінових характеристик конкуренції. В рамках нових економічних умов поведінковий підхід до розкриття сутності поняття «конкуренція» особливо актуальний з позиції формування конкурентних переваг, в аспекті знову підвищеного інтересу до класичної політекономії.

Поряд з поведінковим підходом до конкуренції, з розвитком математичного апарату в XX ст., в економічну теорію став проникати, а пізніше міцно укорінився структурний підхід до розкриття сутності явища конкуренція. Найбільший внесок у становлення і розвиток структурної концепції конкуренції внесли і такі автори, як А. Курно, Дж. Робінсон, Е. Чемберлін, Дж. Кейнс, К. Р. Макконелл, С.Л. Брю та С. Фішер. В рамках зазначеного підходу конкуренція розглядається як структура ринку або ринкова ситуація, що склалася.

А. Курно одним з перших висунув припущення, що досконала конкуренція - це не що інше, як ідеальна модель, і є лише одним з можливих типів структур ринку. Теоретично можлива структура ринку, що характеризується відсутністю обмежень для реалізації конкурентної боротьби, необмеженою кількістю виробників і покупців та абсолютно еластичною кривою попиту. Так, відштовхуючись від цього припущення, автор заклав основи теорії чистої монополії і дуополії [6, 7].

До початку XX ст. складається статистична модель конкуренції і монополії - два протилежних стану ринку, проміжні стани або структури між якими були відсутні. Д. Робінсон привнесла в економічну теорію ідею недосконалої конкуренції. Теорія недосконалої конкуренції з'явилася спробою автора подолати існуючий розрив між монополією і конкуренцією.

Якщо з часів навчання А. Сміта було прийнято брати до уваги лише ціновий характер конкуренції, то Д. Робінсон виділяє і інші характеристики конкурентної поведінки господарюючого суб'єкта (фірми): рівень якості продукції, рівень обслуговування клієнта, величина транспортних витрат, витрати на рекламу і репутація фірми та інші невиробничі витрати (витрати обігу) [8].

Одним з найбільш значущих досягнень автора можна вважати результати її досліджень в області взаємозв'язку попиту і конкуренції. Так, Дж. Робінсон перша вказала на наявність зв'язку між досконалою конкуренцією і ціновою еластичністю ринкового попиту фірми [8]. В цілому ж можна сказати, що для Дж. Робінсон досконала конкуренція залишається ідеалом ринкової економіки, а будь-які відхилення від подібного ідеалу в реальності повинні бути відповідним чином скориговані державною політикою [9].

Е. Чемберлін поклав початок дослідженню конкуренції як динамічного процесу, розробив модель монополістичної конкуренції, яка являє собою синтез монополії і конкуренції. Автор міркував про те, що досконала конкуренція і монополія в чистому вигляді не існують в реальному світі. Він вважав, що реальні ринкові структури характеризуються переважанням ознак однієї чи іншої моделі (типу). В якості фундаменту монополістичної конкуренції автор розглядав диференціацію [10]. Тому, якщо продукт диференційований, то кожен продавець є одночасно і монополістом, і конкурентом, таких господарюючих суб'єктів можна охарактеризувати як «ринкових монополістів».

Дж. Кейнс здійснив спробу усунути негативні явища, пов'язані з функціонуванням монополії на ринку. Внесок автора високо оцінений сучасними економістами, оскільки саме Кейнс на сторінках своїх робіт заявив, що ринкова економіка не є досконалою і не може стійко і безпечно функціонувати, і розвиватися без втручання держави [11]. К. Макконелл, С. Брю та С. Фішер, можна сказати, узагальнили попередній досвід. Будучи представниками традиції неокласики, вони використовували структурний підхід до аналізу конкуренції і позначали чотири основні ринкові ситуації. Визначивши чотири структури ринку і застосувавши функціональний метод дослідження, вони виявили особливості кожного з чотирьох типів: поступове зниження кількості учасників конкурентної боротьби, розширення диференціації продукту, збільшення перешкод для переливу капіталу між галузями. Для кожної ринкової ситуації (структури) автори формують свою конкурентну стратегію в короткостроковому і довгостроковому періодах. Формування конкурентної стратегії виходить з витрат виробництва, що робить істотний вплив на попит і пропозицію, встановлення цін і обсяги виробництва [9].

Висновки. Таким чином, в рамках структурного підходу до розкриття економічної сутності конкуренції акцент був зміщений з боротьби між господарюючими суб'єктами на аналіз структури ринку. Результатом такого підходу стало обґрунтування наступних структур ринку: досконала конкуренція та недосконала конкуренція, яка представлена чистою монополією, олігополією і монополістичною конкуренцією.

Список використаних джерел

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – Петрозаводск: «Петроком», 1993. – 319 с.

2. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения/ Д. Рикардо. – Петрозаводск: Петроком, 1993. – 159 с.

3. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т.3. / К. Маркс. – М.: Политиздат, 1978. – 197 с.

4. Маршалл А. Принципы экономической науки: пер. с англ. / А. Маршалл. – М.: Издательская группа «Прогресс», 1993. – 310 с.

5. Портер М. Конкуренция: пер. с англ. / М. Портер. М.: Издательский дом "Вильямс", 2005. – 608 с.

6. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе / М. Блауг. – М.: Дело Лтд, 1994. – С. 297–298.

7. Cournot A. Recherches sur les principes mathématiques de la théorie des richesses / A. Cournot Paris, 1838

8. Робинсон Д. Экономическая теория несовершенной конкуренции / Д. Робинсон. М., 1989. – 302 с.

9. Гуляев Г. Ю. Эволюция теории конкуренции / Г.Ю. Гуляев // Известия ПгПу им. В. Г. Белинского. – 2012. – № 28. – С. 317–321.

10. Чемберлин Э. Теория монополистической конкуренции / Э. Чемберлин. – М.: Центр, 1997. – 302 с.

11. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж.М. Кейнс. – М.: Гелиос АРВ, 2002. – 352 с.

Kalaman Olga

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Management and Logistics, PhD

Odessa National Academy of Food Technologies

ANALYSIS OF THE COMPETITION CONCEPT IN THE CONTEXT OF PROSPECTIVE STRATEGIC SHIFTS OF MODERN ECONOMY

The study analyzes the main content of the concept of "competition" in the writings of prominent economists. The evolution and main directions of the development of scientific schools in terms of interpretation and basic content are shown. What is the focus of the behavioral approach in competition with regard to price characteristics of competition?
Keywords: competition, competitive strategy, market.

Katsitadze N., PhD.,
Associate Professor, Doctor, Faculty of Economics and Business,
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Nana.katsitadze@tsu.ge

Tushishvili A.,PhD student
Faculty of Business Technologies,
Georgian Technical University
Alexander.tushishvili@gmail.com

CONTEMPORARY CHALLENGES IN THE DEVELOPMENT OF BUSINESS (MICE) TOURISM

Annotation: *The purpose of the present paper is to promote development of the forms of tourism that can be more beneficial to the country. The current trends developing around the world are studied; the possible positive effects caused by the development of business tourism are analyzed. Encouraging and hindering factors for the development of business tourism are identified and analyzed; the ways for overcoming the problems are proposed.*
Keywords: *MICE tourism, Business tourism, Tourism market.*

Introduction. Business tourism represents a profitable and dynamically developing tourism sector. It plays an important role in the development of national economy of any country and actively determines its integration in the world market. It is based on MICE industry, whose Global Market is valued at USD 882.84 Billion in 2018 and expected to reach USD 1546.69 Billion by 2025 with the CAGR of 12.46% over the forecast period [1; 12]. The MICE industry refers to a specialized niche of group tourism dedicated to planning, booking, and facilitating conferences, seminars, and other events, and it is the highest revenue contributor to the travel industry.

Purpose. The purpose of the paper is to study and analyze the trends of MICE tourism development around the world and the obstacles that emerge in modern conditions. Considering the results of the study will help the organizations operating in business tourism and the destinations interested in this form of tourism to succeed in the international MICE tourism market.

The paper uses the research methods such as logic and system analysis, synthesis, analogy as well as historical methods of analysis.

The information base for the research is made on the functioning of the tourism market official data provided by international organizations in the field of tourism (WTTC, UN, International Congress and Convention Association, UNWTO, MICE Forum, GBTA).

Discussion of the results

Priorities of business tourism. In scientific and popular literature the term “MICE Tourism” is often used instead of the terms “business tourism” and “business travel” as the term “MICE Tourism” most precisely reflects the purposes of this segment and the structure of this direction of tourism. It includes: M-meetings (councils, negotiations, presentations), I-incentives (rewarding travel, motivation programs, stimulation of partners and stimulation of loyalty of employees), C-congresses (conferences, forums, conventions) and Exhibitions (participation in

Наукове видання

Стратегічні імперативи сучасного менеджменту / Strategic Imperatives of Modern Management

Збірник матеріалів
V Міжнародної науково-практичної конференції

23-24 квітня 2020 р.

Видано в авторській редакції

Підписано до друку 17.04.20. Формат 60×84/8
Друк. арк. 14,92. Зам. № 20-5610

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, Україна, м.Київ, пр. Перемоги, 54/1
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, №235 від 07.11.2000)
Тел./факс (044) 537-61-41; тел.(044) 537-61-44
E-mail: publish@kneu.kiev.ua